

– харчові відходи виробництва та споживання повинні перероблятися, продукти переробки використовуватися в господарстві, а розсіювані відходи – включатися в природний біогеохімічний кругообіг речовин та енергії;

– харчові добавки різного призначення не повинні містити токсичних інгредієнтів, що призводять до неприємних та негативних наслідків для здоров'я людей;

– продукти харчування не повинні утворювати токсичні речовини та супроводжуватися шкідливими мікробіологічними перетвореннями на всіх стадіях виробництва, зберігання та споживання;

– тара та упаковка мають бути багаторазового використання, передбачати можливість вторинного використання або включатися в природний кругообіг речовин;

– продукти повинні мати сертифікат якості та всі необхідні відомості щодо складу продукту, умов зберігання та виробника продукції.

Таким чином, екоорієнтована професійна підготовка кваліфікованого робітника за професією «Кухар» передбачає знання: нормативно-правових актів у сфері екології, основ раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів, способів збереження та захисту екології в професійній діяльності та в побуті та правил сортування сміття та утилізації відходів і умінь: дотримуватися екологічних норм у професійній діяльності (побуті) та використовувати у практичній діяльності екологічно безпечні продукти і інгредієнти.

Список використаних джерел:

1. Гайдук О. В., Герлянд Т. М., Каленський А. А., Пятничук Т. В. Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства. Київ : ППО НАПН України, 2022. 174 с.

2. Каленський А. А. Концептуальні засади екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія : педагогічні науки. Вип. 1(48). 2022. С. 87–94.

3. Каленський А. А. Фахова передвища освіта : концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів. *Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія*. Київ : Міленіум, 2017. 277. С.101–105.

4. Малимон С. С. Основи екології : підручник. Вінниця : Нова книга. 2009. 240 с.

5. Наказ МОН України від 26 жовтня 2021 р. № 1133 про затвердження стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії «КУХАР» URL: <https://mn.gov.ua/ua/npa/przatverdzhennya-standartu-prfesijnyi-prfesijn-tehnicnyi-sviti-z-prfesiyyi-kuhar> (дата звернення: 12.03.2023).

КРАВЕЦЬ Світлана

канд. пед. наук, старша дослідниця, старша наукова співробітниця лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, докторантка, Інститут професійної освіти НАПН України, Київ, Україна

ПРОЄКТНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ: ІМПЛІКАЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ПОНЯТТЯМИ У КОНТЕКСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ

Анотація. Проектна культура педагогів професійного навчання характеризується поліфункціональністю і проявляється на різних рівнях та в контекстах відносно інших видів культур. Результати аналізу імплікаційних зв'язків між поняттями «культура», «професійна культура», «педагогічна культура» є основою для інтеграції їх базових ознак до визначення суті поняття «проектна культура педагога професійного навчання» та уточнення її специфічних особливостей.

Ключові слова: культура, педагогічна культура, професійна культура, проектна культура, педагог професійного навчання.

PROJECT CULTURE OF A VOCATIONAL TEACHER: IMPLICATIONAL CONNECTIONS BETWEEN CONCEPTS IN THE CONTEXT OF ESSENCE DEFINITION

Abstract. The project culture of vocational teachers is characterized by multifunctionality and manifests itself at different levels and in contexts in relation to other types of cultures. The analysis results of the implicational relations between the concepts of «culture», «professional culture», «pedagogical culture» are the basis for integrating their basic features into the essence definition of the «project culture of vocational teacher» concept and clarifying its specific features.

Key words: culture, pedagogical culture, professional culture, project culture, vocational teacher.

Відкриті межі вираження різних культур, їх видозміна відносно зовнішніх і середовищних впливів та конкретних перетворень зусиллями людства характеризує культуру як системний і динамічний процес, що розвивається «від власного розуму і власної творчості як у царині матеріальній, так і в духовній, в царині громадського життя, звичаїв та побуту» 4, с. 17]. Культура педагога професійного навчання у загальному значенні розвивається в змінних умовах модернізації, реформування й оновлення соціальної сфери освіти. Конкретизованою інституцією її розвитку та відображення є система професійної освіти, освітнє середовище закладу з усіма його учасниками. Історичний аспект розвитку культури детермінується збереженням культурних національних надбань та їх примноженням, а безпосередньо при здійсненні педагогічної діяльності – шанобливим ставленням до педагогічної спадщини та творенням сучасної професійної культури. Євроінтеграційні процеси посилюють значення вивчення і використання міжнародного досвіду та кращих зарубіжних педагогічних практик, що суттєво впливає на розвиток культури суспільства в цілому й трансформує культуру як педагогічних працівників, так і усіх суб'єктів освітнього процесу. Розвиток культури педагога професійного навчання є постійно активним процесом, який характеризується розумінням і відповідними соціальними діями на основі усвідомленого прийняття моральної культури людства та вмотивованою діяльністю щодо самореалізації в соціальній сфері та освітньому середовищі шляхом здійснення практично цінної для суспільства діяльності (професійної, проектної, громадської, виробничо-перетворювальної тощо) та розв'язання актуальних завдань, упровадження інновацій, створення нових технологій, продуктів, ресурсів для системи професійної освіти.

Розглядаючи культуру педагога професійного навчання у контексті її приналежності до сфери освіти, зокрема до системи професійної освіти, розуміємо її вираження у педагогічній та професійній культурі. Так, на рівні соціальної сфери (макрорівень) культура педагога професійного навчання характеризується як педагогічна, й відображає взаємовідносини держави й освіти, конкретного фахівця у галузі освіти на національному та регіональному, а також міжнародному рівнях. Соціально-моральний потенціал педагогічної культури (ціннісні орієнтації, морально-вольові якості, ставлення, розуміння, фундаментальні знання, педагогічна майстерність, досвід та ін.) конкретизується професійними ознаками тієї інституційної структури, у якій перебуває носій педагогічної культури. Таким чином, педагог професійного навчання у системі професійної освіти та освітньому середовищі закладу професійної освіти (на мікрорівні) збагачує педагогічну культуру атрибутами професійної культури – компетентностями та професійною майстерністю у певній галузі знань. Імплікаційні зв'язки між поняттями «культура», «професійна культура», «педагогічна культура», дають змогу узагальнити, що культура педагога професійного навчання – це система моральних цінностей, притаманних освітній сфері, ставлень до історично сформованих культурних національних надбань та педагогічної спадщини, розуміння та аналіз трансформаційних впливів інших культурних форм, усвідомлених й мотивованих дій щодо здійснення практично цінної діяльності в змінних умовах розвитку суспільства та конкретних соціальних інституцій.

Варто зазначити, що складником професійної культури є й проєктна компетентність, яка у професійній діяльності педагога професійного навчання може проявлятися як конкретизована здатність інноваційного прояву професійної компетентності, а також як окрема інтегративна якість особистості, що визначається здатністю педагога планувати, прогнозувати, організовувати, реалізовувати, координувати й аналізувати як власну, так і навчальну проєктну діяльність здобувачів освіти на основі творчого застосування проєктних знань, досвіду, ціннісних ставлень тощо. Відтак розуміємо, що «проєктність» є типологічною ознакою педагогічної і професійної культури, і на психологічному рівні забезпечує інноваційне мислення особистості, яка здійснює професійну діяльність на основі усвідомлення кінцевих результатів такої діяльності. Цей процес, що набуває діяльнісного характеру, ототожнюється з поняттям «проєктна діяльність» і характеризується розвитком, перетворенням, вдосконаленням, розв'язанням суперечностей тощо. На рівні закладу професійної освіти, зокрема у професійній підготовці, проєктна діяльність передбачає моделювання освітньо-розвивального середовища, навчальної або виховної технології, практико-орієнтованих методів цілеспрямованого впливу на суб'єктів освітнього процесу з метою досягнення його мети і вирішення завдань [2].

Виділення проєктування в особливий вид професійно-педагогічної діяльності привело до розвитку особливого виду культури – проєктної, що ґрунтується на змісті педагогічної та професійної культур, а з іншої сторони, – детермінує їх розвиток й удосконалення відповідно до освітніх тенденцій сучасності та майбутніх перспектив.

У підтвердження думки щодо витоків проєктної культури педагога професійного навчання від педагогічної та професійної, зазначимо, що ми розглядаємо носієм цих видів культур власне педагога професійного навчання, який є педагогічним працівником і реалізовує основну мету професійної діяльності – організація і здійснення педагогічної діяльності, в тому числі професійно-практичної підготовки здобувачів освіти, в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та інших суб'єктах освітньої діяльності [3]. Таким чином, займаючи цю посаду, ми розуміємо, що він є носієм педагогічної культури, обізнаний із культурою різноманітних видів педагогічної діяльності, що надає йому право здійснювати професійну діяльність, формувати й розвивати особистість здобувачів освіти.

Аналіз наукових праць щодо визначення суті поняття «проєктна культура» (І. Андрощук, Л. Бережна, В. Сидоренко, А. Брехунець, М. Шевчук, І. Доліна та ін.) засвідчує, що визначальною її особливістю є творчо-інноваційне спрямування діяльності на результат шляхом цілеспрямованого перетворювання середовища відповідно до соціокультурних цінностей й результативної реалізації при цьому індивідуальних та професійних стратегій. Однак, враховуючи імплікаційні зв'язки між базовими категоріями дослідження та домінуючі характеристики проєктної діяльності її носіїв (педагогів професійного навчання) у конкретному соціальному середовищі (освіта, заклад професійної освіти), конкретизуємо особливості проєктної культури педагога професійного навчання, які є основою для уточнення її суті. Такими особливостями є:

- усвідомленість морально-ціннісної системи й моральної культури суспільства та їх примноження результатами проєктної діяльності у сфері професійної освіти;
- взаємозалежність із педагогічною та професійною культурами та їх творчо-інноваційне взаємозбагачення;
- поліфункціональність проєктної культури педагогів професійного навчання, її розвиток та застосування на різних рівнях: на особистісному та професійному, на макро- та мікрорівнях, на національному та міжнародному рівнях;
- рефлексія результатів проєктної діяльності та прогнозування шляхів самовдосконалення для ефективного здійснення інноваційно-проєктної діяльності в системі професійної освіти [1, с. 249].

Отже, «проєктна культура педагогів професійного навчання» – це усвідомлена та морально відповідна поліфункціональна властивість особистості, що уможливорює проєктування власної траєкторії професійного розвитку на рефлексивній основі та

забезпечує створення, реалізацію й оцінювання творчо-інноваційних освітніх проєктів різних рівнів і в змінних умовах, спрямованих на розв'язання стратегічних завдань освітньої галузі та якісної професійної підготовки здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Кравець С. Г. Особливості розвитку проєктної культури педагогічних працівників закладів професійної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2022. № 3(1) (50). С. 245–251. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733591/>.
2. Метод проєктів: традиції, перспективи, життєві результати: практико-зорієнтований збірник / наук. ред. І. Г. Єрмаков. Київ : Департамент, 2003. 500 с.
3. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання». Наказ Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України від 29.12.2022 року № 38-ОД. <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/pedagog-profesijnogo-navcanna-2>.
4. Українська культура : лекції / за ред. Дмитра Антоновича. Київ : Либідь, 1993. 592с.

КУРЕПІН В'ячеслав

*канд. екон. наук, доцент, Миколаївський національний аграрний університет,
Миколаїв, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Визначено актуальні проблеми модернізації та адаптації, реформування професійної (професійно-технічної) освіти з метою приведення її до єдиних стандартів та критеріїв в умовах воєнного стану. Визначаються стратегічні підходи до вирішення проблем професійної освіти, її ролі і місця щодо потреб економіки країни в умовах війни.

Ключові слова. Професійна освіта, воєнний стан, академічна мобільність, робітничі професії, освітні послуги, першочергові потреби.

ACTUAL PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE FUNCTIONING OF PROFESSIONAL (PROFESSIONAL AND TECHNICAL) EDUCATION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Abstract. Current problems of modernization and adaptation, reforming of professional (vocational and technical) education with the aim of bringing it to uniform standards and criteria in the conditions of martial law are identified. Strategic approaches to solving the problems of professional education, its role and place in relation to the needs of the country's economy in the conditions of war are defined.

Keywords. Vocational education, martial law, academic mobility, labor occupations, educational services, priority needs.

Останні роки один за одним виклики змусили освітян адаптуватись та перелаштувати свою роботу на дистанційний режим. Але нові виклики, які принесла війна в Україну [1, с. 81]: руйнування освітньої інфраструктури, вимушене переселення учнів та педагогів по всій Україні та за її межі, у більш безпечні місця, навчання в нових для себе умовах через відсутність світла та інтернету, повітряні тривоги, бойові дії, окупацію, погіршили ситуацію. Такі причини як втрата контингенту учнів, педагогічного й викладацького складу, порушення безперервності освітнього процесу, зменшення видатків державного та місцевих бюджетів змушують ще більш підлаштовуватися, адаптуватися та змінюватися.